

Turinys

Pratarmė	9
Santrumpos	10
1 Autonominės nervų sistemos fiziologija	13
1.1. Somatinė ir autonominė nervų sistemos	14
1.2. Simpatinės ir parasimpatinės nervų sistemų ypatybės	17
1.2.1. Morfolginės ypatybės	17
1.2.2. Poveikis organams	19
1.2.3. Žarnyno nervų sistema	26
1.3. Autonominės nervų sistemos nervinio impulso nešikliai	28
1.4. Autonominės nervų sistemos sinapsės ir receptoriai	31
1.4.1. Cholinerginė sinapsė ir cholinerginiai receptoriai	31
1.4.2. Adrenerginė sinapsė ir adrenerginiai receptoriai	38
1.5. Visceraliniai refleksai	44
1.6. Centrinė autonominių funkcijų reguliacija	48
1.6.1. Žarnyno (enterinė) sistema ir nugaros smegenys	48
1.6.2. Smegenų kamienas	50
1.6.3. Pogumburis	51
1.6.4. Limbinė sistema	52
1.6.5. Smegenų žievė	52
Savikontrolės klausimai	53
2. Autonominės nervų sistemos patologinė fiziologija	55
2.1. Ortostatinė hipotenzija	56
2.2. Regioniniai autonominės funkcijos sutrikimai	58
2.2.1. Šlapinimosi inervacijos sutrikimai	58
2.2.2. Specifinės nervų sistemos ligos, sukeliančios šlapinimosi sutrikimus	58
2.2.3. Tuštinimosi inervacijos sutrikimai	59
2.2.4. Lytinės funkcijos sutrikimai	59
2.2.5. Akies autonominės inervacijos sutrikimai	59
2.3. Pirminiai autonominiai sutrikimai	61
Savikontrolės klausimai	63

3. Simpatinę nervų sistemą veikiančios medžiagos

65

3.1. Adrenerginiai agonistai	66
3.1.1. Pagrindinės sąvokos ir apibrėžimai, simpatomimetinių preparatų klasifikacija ir farmakologinis poveikis	66
3.2. Tiesioginio poveikio simpatikomimetikai	72
3.2.1. Endogeniniai aminai ir katecholaminai	72
3.2.1.1. Adrenalinas ($a_1=a_2; b_1=b_2$)	72
3.2.1.2. Noradrenalinas	78
3.2.1.3. Dopaminas	79
3.2.2. Sintetiniai katecholaminai	80
3.2.2.1. Izoprenalinas	80
3.2.2.2. Dobutaminas	82
3.2.3. Nekatecholaminai	83
3.2.3.1. Selektyvūs a_1 adrenerginių receptorių agonistai	83
3.2.3.2. Selektyvūs centrinio poveikio a_2 adrenerginių receptorių agonistai	83
3.2.3.3. Neselektyvūs a adrenerginių receptorių agonistai	84
3.2.3.4. Selektyvūs b_2 adrenerginių receptorių agonistai	85
3.2.3.5. Selektyvūs b_3 adrenerginių receptorių agonistai	87
3.2.3.6. Mišraus poveikio adrenomimetikai	87
3.2.3.7. Netiesioginio poveikio adrenomimetikai	88
3.3. Adrenerginių receptorių antagonistai	90
3.3.1. a adrenerginių receptorių antagonistai (3.6, 3.7 lentelės)	90
3.3.2. Neselektyvių a adrenerginių receptorių antagonistų farmakologinės savybės	91
3.3.3. Selektivių a_1 adrenerginių receptorių antagonistų farmakologinės savybės	92
3.3.4. Selektyvūs a_2 adrenerginių receptorių blokatoriai	92
3.3.5. β adrenerginių receptorių antagonistai	92
3.3.5.1. Neselektyvių β adrenerginių receptorių blokatorių farmakologinės savybės	94
3.3.5.2. Selektivių β_1 adrenerginių receptorių blokatorių farmakologinės savybės	94
3.3.5.3. Neselektyvių β_1 ir β_2 adrenerginių receptorių blokatorių farmakologinės savybės	95
3.3.5.4. Vaistai, slopinantys simpatini organizmo tonusą	96
Savikontrolės klausimai	98

4. Parasimpatinę nervų sistemą veikiančios medžiagos **101**

4.1. Tiesioginio poveikio cholinomimetikai	103
4.1.1. Cholinomimetikų farmakologinis poveikis organams ir organų sistemoms	109
4.1.2. Tiesioginio poveikio cholinomimetikų vartojimas gydymui (4.2 lentelė)	110
4.1.3. Tiesioginio poveikio cholinomimetikų nepageidaujamas poveikis	111
4.1.4. Apsinuodijimas tiesioginio poveikio cholinomimetikais	112
4.2. Netiesioginio poveikio cholinomimetikai	113
4.3. Cholinoblokatoriai	120
4.3.1. Muskarininių (M) cholinerginių receptorių antagonistai	121
4.3.1.1. M cholinoblokatorių farmakokinetinės savybės	123
4.3.1.2. M cholinoblokatorių veikimo mechanizmas	123
4.3.1.3. M cholinoblokatorių farmakologinis poveikis (4.4 lentelė)	123
4.3.1.4. M cholinoblokatorių vartojimas gydymui (4.5 lentelė)	126
4.3.1.5. M cholinoblokatorių nepageidaujamas poveikis	128
4.3.2. Autonominės nervų sistemos mazgus blokuojamosios medžiagos	129
4.3.3. Nervo ir griaučių raumenų jungtį blokuojamosios medžiagos	130
4.3.3.1. Nedepoliarizuojantieji (konkurencinio poveikio) periferiniai miorelaksantai	131
4.3.3.2. Depoliarizuojantieji periferiniai miorelaksantai	132
4.3.4. Cholinesterazės regeneraciją skatinančios medžiagos (oksimai)	132
Savikontrolės klausimai	133

5. Autonominė nervų ir imuninė sistema: sąveikos **135**

5.1. Autonominė nervų ir imuninė sistemos	136
5.1.1. Nervų sistemos ir imuninės sistemos centrinė sąveika	137
5.1.2. Nervų sistemos ir imuninės sistemos periferinė sąveika	138
5.2. Limfinių organų simpatinė inervacija	140
5.3. Kitos neuroimuninio reguliavimo sritys	141
Savikontrolės klausimai	143

Literatūra	144
Iliustracijų šaltiniai	150
Naudingos nuorodos	150